

SLUTRAPPORT

Employment for European Visually Impaired People

Projektnummer: S/06/EX/1081-B1

Organisationsnamn: Synskadades Riksförbund i Skellefteå

Organisationsnummer: 894700-9745

Namn och titel: Mats Rönnblom, ordförande

.....

Ort och datum: Skellefteå, 2006-12-08

Innehåll

Tack.....	3
1. Sammanfattning av genomförandet	4
2. Samarbete.....	7
3. Utvärdering	8
4. Övrigt	11
5. Reserapport	12
5.1 Söndag 24 september	12
5.2. Måndag 25 september	12
5.3. Tisdag 26 september	13
5.4. Onsdag 27 september.....	14
5.5. Torsdag 28 september.....	15
5.6. Fredag 29 september.....	17
5.7. Lördag 30 september.....	18
5.8. Söndag 1 oktober	19
5.9. Övrig information	19
6. Kronologisk ekonomisk redovisning.....	21
7. Bilagor.....	23

Tack

Vi vill från SRF Skellefteås sida börja med att tacka Skellefteå kommun som bl.a. ställt upp med ett ekonomiskt stöd för att täcka de utgifter som Programkontorets bidrag inte räckte till. Vi vill speciellt tacka Leif Gustafsson och Östen Lövgren på Fritidskontoret i Skellefteå för deras medverkan. Stort tack också till Karl-Erik Björkén, f.d. anställd vid Piteå kommun, som utbildat oss i hur man skriver ansökningar till Leonardo da Vinci-programmet. Ett särskilt tack riktar vi även till Therese Lundgren på Urkraft som varit oss behjälplig med ansökan till Programkontoret. Vi tackar förstås även våra övriga samarbetspartners, nämligen ABF (Arbetarnas Bildningsförbund) och SLHF (Svenska Ledarhundsförare) samt Ann-Charlott Nordenstam (Balderskolan) och Evy Ahlm (Syncentralen). Slutligen ett stort tack till er på Programkontoret för ett gott samarbete.

1. Sammanfattning av genomförandet

Gymnasieskolan Balderskolan i Skellefteå hade under 2005 ett utbyte med en skola i Ascoli Piceno, Italien. Två grupper om 8 resp. 7 personer besökte Skellefteå i maj resp. augusti. I dessa grupper ingick bl.a. några synskadade från Ascoli Picenos distriktsavdelning inom Unione Italiana Ciechi (UIC), dvs. motsvarigheten till svenska Synskadades Riksförbund (SRF).

Under båda dessa besök höll vår lokala sektion av SRF i programmet för en dag under den vecka som grupperna tillbringade i Skellefteå. Det var på en middag tillsammans med de italienska gästerna i samband med besöket i maj som vår förening inbjöds att komma och besöka dem och deras förening.

Den 2 juni 2005 beslutade SRF Skellefteås styrelse att tillsätta en arbetsgrupp som skulle undersöka förutsättningarna för ett utbyte med UIC. Denna grupp träffades första gången den 22 augusti 2005 och därefter ett 30-tal gånger under det kommande dryga året som projektet pågick.

När nästa grupp från Italien besökte Skellefteå i slutet av augusti så hade arbetsgruppen ett möte med ordföranden i Ascoli Picenos distriktsförening, Adoriano Corradetti, samt Fiorella Marchei som arbetar på den skola Balderskolan hade utbyte med och som jobbat mycket med olika utbytesprojekt. Vi fick lära oss en del om vilka möjligheter som finns och hur man går tillväga för att söka pengar från EU-kommissionens Leonardo da Vinci-program.

Vår samarbetspartner i det mottagande landet var ju redan klar, dvs. UIC. Då det gällde våra samarbetspartners hemma i Sverige så var den ursprungliga idén att förutom SRF även involvera Arbetsförmedlingen Rehabilitering (AF-Rehab), Medlefors folkhögskola, Svenska Ledarhundsförare (SLHF), Arbetarnas Bildningsförbund (ABF) samt Syncentralen. Tyvärr så hoppade till slut AF-Rehab och Medlefors folkhögskola av projektet pga. olika anledningar. Även Syncentralen drog sig egentligen officiellt ur men en av deras representanter valde att åka på sin fritid istället.

Projektets syfte bestämdes tidigt till att undersöka varför en så pass mycket större andel synskadade har arbete i Italien jämfört med i Sverige. Idén till detta tema uppkom under ett av italienarnas besök då vi bl.a. diskuterade deras kvoteringslag som ger synskadade arbetssökande företrädare inom vissa yrken.

För att försöka få projektet förankrat i kommunen hade arbetsgruppen den 12 oktober 2005 ett möte med kommunalrådet Bert Öhlund (s). Han ställde sig då mycket positiv och tyckte att

Fritidskontoret skulle representera kommunen i projektet men mera följa arbetet i bakgrunden än vara direkt inblandade.

Den 14 oktober 2005 hade arbetsgruppen det första mötet med Fritidskontoret då man diskuterade upplägget. Man lovade att kommunen skulle ställa upp med ett extra bidrag på upp till 25 000 kr, beroende på hur mycket som behövdes utöver bidraget från Leonardo da Vinci-programmet.

Den 23 november 2005 hölls det första stora mötet med alla de inblandade partnerorganisationerna. Alla var då mycket entusiastiska när vi diskuterade grundläggande frågor såsom arbetsinsats, ekonomisk insats och ledsagning för de synskadade deltagarna.

Den 2 december 2005 gick arbetsgruppen tillsammans med folk från ABF och Fritidskontoret en liten introduktionskurs i hur man söker pengar från EU. Kursledare var Karl-Erik Björkén som arbetat en hel del med den här typen av projekt inom Piteå kommun. När vi sedan började fylla i ansökan tog vi även vid ett par tillfällen hjälp av Therese Lundgren på Urkraft i Skellefteå.

Ansökan skickades in till Programkontoret den 9 februari 2006. Vi sökte då pengar för att skicka 18 personer. Eftersom vi i slutet av april fick beslut om bidrag för endast 10 personer ledde detta till en del slitningar inom gruppen då det diskuterades vilka som skulle avstå sina platser.

Den 7 juni 2006 åkte en representant från arbetsgruppen och en från ABF på en administrationskurs för dem som beviljats bidrag från Leonardo da Vinci-programmet. Kursen anordnades av Programkontoret och hölls i Stockholm. Denna resa finansierades av pengar från Skellefteå kommun eftersom Programkontoret inte kunde ge något extra bidrag för denna endagskurs.

Vi kände tidigt inom gruppen att det nog skulle vara en stor fördel ifall vi hade en egen italiensk-svensk tolk med oss på resan eftersom man i Italien i allmänhet inte är så bra på engelska. Till slut blev det en av lärarna i italienska på Balderskolan som ställde upp.

Resan till Italien, 24 september – 1 oktober, bokades den 27 juni 2006. Vi valde att boka en gruppresa eftersom så många av deltagarna var synskadade och det därför blir lättare om man vet att man kommer att resa tillsammans hela vägen.

Gruppen som reste ner till Italien den 24 september bestod av 9 personer: 6 från SRF, 1 från Syncentralen, 1 från SLHF, 1 från ABF och 1 tolk.

Vid hemkomsten bildades en ny arbetsgrupp som skulle jobba med att sammanställa materialet. Detta innebar bl.a. att skriva slutrapporten, redigera den film som spelats in under resan samt välja ut och sortera fotografier. Den nya arbetsgruppen kallade även till en träff den 15 november 2006 för alla deltagare. Man diskuterade då

intryck från resan och deltagarna fick besvara en del frågor kring projektet.

Kommunikationen med vår samarbetspartner i Italien har främst skett via e-post. Vi har dessutom haft några telefonkonferenser då även ordföranden i distriktsföreningen i Ascoli Piceno närvarat ett par gånger. Vi tog vid några tillfällen hjälp av en italiensk-svensk tolk som vi fått kontakt med genom vår distriktsförening (SRF Västerbotten) för att underlätta konversationen.

2. Samarbete

Det mesta av förarbetet inom detta projekt har utförts av den arbetsgrupp som SRF Skellefteås styrelse utsåg i juni 2005. Vi upptäckte dock hur tungt det blev att lägga allt arbete på ett fåtal personer och därför tänkte vi om en aning när slutrapporten och allt övrigt material skulle sammanställas vid projektets slut. Vi gjorde då om arbetsgruppen så att även ett par personer från de medverkande partnerorganisationerna deltog i arbetet med slutrapporten.

Under själva besöket i Italien tog en deltagare från en av partnerorganisationerna hand om filmkameran. Han skötte även mycket av fotograferingen tillsammans med ytterligare en annan deltagare.

Uppgiften att föra anteckningar kom i princip att hamna på en enda person under besöket. Detta var kanske en miss från projektledningen eftersom man förutsatte att alla av eget intresse skulle föra anteckningar. Detta är en av de saker som är viktiga att tänka på ifall man ska genomföra ett nytt projekt.

Samarbetet kan annars sägas ha fungerat bra och med stort engagemang från många i gruppen. Visst var det även en del slitningar inom gruppen under själva besöket i Italien, men det får man nog räkna med när så många olika personligheter lever tillsammans under en vecka med ett så intensivt program.

3. Utvärdering

Den 15 november träffades hela gruppen deltagare så när som på en som inte hade möjlighet att komma. Vi gick då igenom erfarenheterna från resan och diskuterade kring hur resultaten ska spridas vidare. Eftersom det bland deltagarna fanns representanter för resp. partnerorganisation så kände vi inte att vi behövde en separat träff med partnerorganisationerna. Den enda partnerorganisation som inte fanns representerad under utvärderingsträffen var Skellefteå kommun som var en "tyst" partner i detta projekt. De kommer dock att få en utförlig rapport, både muntligt och skriftlig, vid ett senare tillfälle.

Vi började med att fundera på ifall målet med projektet hade uppnåtts. Den allmänna meningen var att målet till stor del hade uppnåtts men kanske inte helt och hållet. Besöket kom kanske inte att handla så mycket om arbetsmarknaden för synskadade som vi hade trott och framför allt så blev det inte så mycket diskussion kring kvoteringslagen som förväntat. Men vägen till ett arbete innefattar allt från rehabilitering till lagstiftning. Arbetet fortgår efter hemkomsten och vi har bl.a. fått lagtexten oss tillsänd på italienska. Vi fick dock bl.a. information kring vilka yrken som omfattas av kvoteringslagen.

Tyvärr blev det inte heller så mycket information om hur man lever som yrkesverksam ledarhundsförare i Italien. Detta berodde till stor del på att hundskolan inte låg inom rimligt avstånd från besöksorten. Sedan var dagarna så fullbokade med andra aktiviteter att det nog hade varit svårt att lägga till ytterligare en programpunkt.

Däremot så blev det ju en hel del bieffekter som vi inte hade räknat med. Framför allt så imponerades vi av hur tillgänglig kulturen är i Italien och hur mycket man satsar på detta område inom synskadeorganisationen.

Vi fortsatte med att diskutera vilka resultat från resan som vi ansåg var de viktigaste. Vi kom fram till att vi nu känner oss inspirerade att i Skellefteå skapa ett museum tillgängligt för funktionshindrade, liknande det som vi besökte i Italien. Vi fick även en god inblick i hur man inom synskadeorganisationen jobbar mot myndigheter och lasarett. Där har vi mycket att lära om hur man bygger nätverk.

Därpå diskuterade vi hur vi ska förmedla och sprida resultaten inom och utanför organisationerna. Dels så kommer vi ju förstås att ha en slutrapport att sprida, men vi har även en DVD-film som spelades in under resan och som vi ska klippa om och lägga på speakertext. Filmen blir troligtvis ett bra verktyg för att förmedla resultaten på ett lättillgängligt sätt.

Hemsidan för SRF:s lokalförening kommer att innehålla en del information, bl.a. slutrapporten och en del av de fotografier som togs på plats i Italien. Vi hoppas även kunna lägga ut radioinslagen och kanske en bit av DVD-filmen.

Den lokala tidningen Norra Västerbotten har redan tryckt en artikel om den anpassade kulturen i Italien. Förhoppningsvis kan vi återkomma vid ett senare tillfälle och även få in en artikel om arbetsmarknaden. Denna artikel har för övrigt spritts på en rikstäckande (även delar av övriga Norden) e-postlista vid namn Synskadade i Sverige. Sedan har vi även fått in inslag i både den lokala radiokanalen Radio Skellefteå och den regionala kanalen P4 Västerbotten.

Utöver detta så kommer SRF:s förbundsstyrelse att få slutrapporten och övrigt material. Nästa nummer av den rikstäckande medlemstidningen SRF-Perspektiv kommer att innehålla en artikel om den anpassade kulturen i Italien. Vi hoppas senare kunna få in en artikel kring arbetsmarknaden även i denna tidning. SRF:s lokalförening kommer även att anordna en medlemsaktivitet med italienskt tema under början av 2007 då bl.a. den färdigklippta DVD-filmen kommer att visas.

Några av projektdeltagarna kommer under december månad att träffa kommunalrådet samt fritids- och kulturnämndens ordförande för att informera om projektets resultat.

Nästa fråga som vi diskuterade var förberedelserna inför projektet. Alla tyckte att den kickoff med information om italiensk kultur och lite italienskt tilltugg som vi hade innan avresan var jättebra. Däremot så blev ju studiecirkeln i italienska aldrig av eftersom studieförbundet inte kunde hitta någon cirkelledare. Å andra sidan var alla i gruppen hela tiden omhändertagna under besöket och behövde därför inte kunna språket. Men flera av deltagarna hade gärna velat gå en nybörjarkurs i italienska. Nu fick vi ju inte något ekonomiskt bidrag för språkliga och kulturella förberedelser, men flera av deltagarna var beredda att betala själva för studiecirkeln.

Det ska också nämnas att de flesta av deltagarna träffade den grupp från Italien som besökte Skellefteå ca en månad innan vår egen avresa. I samband med detta besök fick vi lära oss en hel del om den italienska kulturen.

Vi avslutade med att diskutera vilka nya erfarenheter och kunskaper som deltagarna inhämtat under besöket. Det som framför allt kom upp var hur annorlunda man arbetar med handikappade i Italien. Den stora skillnaden jämfört med Sverige är att man i Italien ser hela människan och inte bara enskilda behov. Man verkar försöka ha en helhetssyn då det gäller tillgänglighet. Sedan var det förstås

fascinerande hur mycket man satsar på kulturen för synskadade och att synskadeorganisationen är med och initierar kulturella projekt.

Det som förstås också var intressant var lagstiftningen. Kvoteringslagen för synskadade omfattar tre yrken: Växeltefonist, administrationsarbete med dator och massöyrket. Man måste säga att lagstiftningen ger många fördelar för synskadade arbetstagare. Är man t.ex. heltidsarbetande och synskadad kan man ansöka om tre extra semesterdagar per månad. Samma sak gäller om man är förälder och har ett synskadat barn. Sedan räknas dessutom 30 tjänsteår som 40 om man är synskadad och man kan alltså därför gå i pension tidigare. Denna lagstiftning tycks vara allmänt accepterad. Det verkar dock vara så att den inte alltid efterlevs utan att det är lite grann upp till arbetsgivarna om de vill tillämpa den i sin helhet.

En annan sak som också var intressant var volontärsystemet. Om man är synskadad kan man få en volontär som hjälper en med vissa sysslor. Den synskadade betalar en del av volontärens lön och staten betalar resten.

Vi har under projektets gång fått idéer till nya projekt, kanske med kulturell inriktning. Vi ser också fram emot ett kommande besök av ytterligare en grupp italienare i Skellefteå.

4. Övrigt

Då det gäller förbättringar av Leonardo da Vinci-programmet så är vår främsta önskan att man i framtiden får bidrag för resan till den kurs i administration som Programkontoret anordnar. Bor man i norra Norrland är inte resekostnaderna direkt försumbara om man ska besöka Stockholm för en dag och det känns till viss del diskriminerande att vi var tvungna att betala detta själva.

Hemsidan för Leopass har av många synskadade upplevts som krånglig att navigera på. Det handlar dels om bilder som inte är namngivna så att man som synskadad förstår vad de föreställer och dels om ett krångligt upplägg av själva layouten. En del av detta har rättats till under projektets gång efter påpekanden från vår sida, men det skulle fortfarande gå att göra mycket mera.

Vårt bästa tips till andra som vill genomföra ett Leonardo da Vinci-projekt är att se till att man har ordentligt med resurser, dvs. både tid och personer som vill engagera sig. Åtminstone då man är en ideell förening där alla jobbar med projektet på sin fritid är det nödvändigt att flera är engagerade för att man ska orka genomföra projektet. Att ha lite extra pengar utöver dem man får från EU är inte heller en nackdel utan nästan ett måste för att det hela ska gå ihop, åtminstone om man genomför ett sådant projekt som vi gjort.

5. Reserapport

5.1 Söndag 24 september

Vi fick ett varmt mottagande på Anconas flygplats. Där möttes vi av Adoriano (ordförande i UIC, Armando (vice ordförande i UIC), Fiorella (ideellt arbetande) och Giovani (ideellt arbetande). UIC står för Unione Italiana Ciechi, och är Italiens synskadeorganisation.

Efter en dryg timmes bilfärd, så var vi framme vid hotellet i San Benedetto del Tronto. Klockan hade då passerat midnatt, och alla såg med glädje fram emot en säng.

5.2. Måndag 25 september

När vi kom fram till Ascoli Piceno, bjöds vi på kaffe på ett historiskt café, som ligger vid torget Piazza del Popolo. Detta är ett av Italiens vackraste torg och kallas även "Italiens vardagsrum".

Vi besökte sedan en synskadad växeltelefonist som heter Anna De Marco. Hon arbetar vid provinskontoret i Ascoli Piceno. Vi fick här både se och känna på hennes anpassning för arbetet i en telefonväxel. En mycket tillgänglig och lättanvänd utrustning, vilken följer den europeiska standarden för anpassade telefonväxlar. Det finns 25 telefonlinjer i den här växeln. Många av dem som är anställda vid provinskontoret sitter i andra byggnader men de interna linjerna går via den växel Anna arbetar i. Totalt finns det 600 interna linjer. Anna använder dock inget headset i sitt arbete, vilket hon själv har valt. Hon trivs bättre med att arbeta med en vanlig telefonlur.

Därefter fick vi intressant information av Licia Canigol. Hon är politiskt vald i sociala frågor för provinsen Ascoli Piceno, som består av 47 kommuner med 400 000 invånare totalt. Denna provins är en av 4 i regionen Marche, vilken är en av totalt 21 regioner i Italien. Ascoli Piceno är en föregångare i Italien med sitt arbetssätt, som bygger på deltagande och ett nära samarbete med handikapporganisationerna.

Vid detta möte fanns provinsadministrationens egen journalist. Hans funktion är att få ut information till allmänheten på ett objektiva sätt. Detta skickas ut till alla lokaltidningar. Gruppen fotograferades, och vårt besök kom ut samma dag på provinsens hemsida.

Den underbara lunch som vi serverades denna dag, var en välkomstmåltid tillsammans med några av dem som besökt Skellefteå vid tidigare utbyten.

Efter lunch var det dags för ett besök på det lokala konstmuseet. Där hälsades vi välkomna av Ascolis borgmästare, vilken representerar

kristdemokraterna. Vår guide var Franca, en vän till synskadeföreningen. Vi fick inte filma, fota eller känna på det som visades, förutom ett par skulpturer på konstmuseet.

Därefter gick vi över torget till stadens domkyrka. På torget fanns en vacker fontän med vatten från en kallkälla, vilket flera av oss tog tillfälle att dricka. I domkyrkan fortsatte Franca med en intressant guidning.

Ordförande för UIC, Adoriano, bjöd sedan in oss för att visa sitt hem.

5.3. Tisdag 26 september

Dagens första besök var på kommunhuset i San Benedetto del Tronto. Vi träffade deras socialchef Loredana Emili, vilken är ny sedan 3 månader tillbaka. Därefter berättade Emanuela Storani om hur man arbetar med mobility av synskadade barn men även multihandikappade. Hon frilansar och arbetar i många olika projekt. Bl.a. har hon precis påbörjat ett projekt tillsammans med en ingenjör, där de ska arbeta med ett tillgängligt kvarter. I detta projekt är kommunen och synskadeföreningen UIC med. Sommarläger och weekend-temakurser bedrivs också i projekt. Italiens SRF (UIC) söker själva upp de synskadade barnen.

Emanuela har även uppdrag vid hundskolan i Florence där hon jobbar med mobility när det gäller den synskadade i relation till hunden. Hon gav oss den lagstiftning som finns i Italien, vad gäller tillgänglighet för ledarhundar.

Adorina berättade om hur de som är personliga assistenter arbetar. De är bara 3 stycken i Ascoli som har specialutbildning för personliga assistenter. De är utbildade för att jobba med multihandikappade barn, och det är i hemmet de arbetar. Den metod som de arbetar med heter Frölich-metoden. Denna viktiga fråga har lyfts upp på agendan tack vare Adorina.

Förmiddagen avslutades med att vi fick träffa borgmästaren för San Benedetto del Tronto, Giovanni Gaspari. Han skulle med största nöje besöka Sverige. Han serverade lite tilltugg innan vi gick på lunch, och hälsade oss varmt välkomna till San Benedetto del Tronto. Vi blev här fotograferade av den lokala tidningen. Vårt besök hade de fått information om via provinsens hemsida.

På eftermiddagen besökte vi ett utomhusmuseum som heter "Pietrai dei Poeti", "poeternas stenhög", vilket invigdes den 7 augusti i år. Museet är anpassat för synskadade. Det är möjligt följa ett rep runt hela utomhusmuseet, där det vid varje skulptur finns en stålring kring repet som markering och i direkt anslutning en informationstavla på punktskrift. På tillbakavägen fanns det brädor att följa för att hitta

rätt.

Konstnären/skulptören heter Marcello Sgattoni och är 71 år. De flesta skulpturer gick att känna på, och han har arbetat med flera olika material som t.ex. sten, trä, järn och terrakotta. I parken finns ett hundratal skulpturer, och de bottnar i en religiös övertygelse.

Här fick vi välja var sin sten som han har målat konstverk på. Vi blev också bjudna på dryck och tilltugg, vilket vi uppskattade. Det var en gråmulen dag, men ett mycket givande besök.

5.4. Onsdag 27 september

Efter en 2 timmar lång resa på 4,5 mil, var vi framme i Fermo. Denna försening var orsakad av en trafikolycka så trafiken fick ta en omväg. Vid framkomsten besökte vi syncentralen på sjukhuset, och Dr Caterina Guerrieri berättade för oss hur de arbetar. Här har man sedan 1997 arbetat med att bygga upp ett bra teamarbete, och kliniken är sedan 2000 stationär i Fermo. Fram till dess var den ambulande.

De har mycket gott samarbete med UIC. UIC förstår bättre den sociala aspekten av synskadan, och ögonläkaren ger de synskadade en bättre medicinsk förståelse. De har ansökt om ett projekt som de hoppas ska gå igenom, där även andra intressenter som t ex Sparbanken i Fermo finns med. Detta för att få bättre ekonomiska resurser.

DET ÄR ENDAST 12 % av de synskadade i Italien som lyckas komma till syncentralen. Orsaken till detta är att de inte känner till att syncentralen finns, eller att de bor långt ifrån en syncentral.

Primärmålet i deras arbete är rehabilitering, och då i första hand möjligheten att kunna läsa och röra sig friare dvs. orientera sig. Läkaren på syncentralen skriver ett intyg till den som är synskadad, vilket beviljar personen ett bidrag från staten. Detta bidrag kan man få om man är helt, men även delvis blind. I Italien räknas man som blind även om man ser ljus och mörker, eller har en synrest på upp till 3 %. Den nya lagen i Italien godkänner även synfältsbortfall som synskada, vilket den gamla lagen inte gjorde.

På syncentralen för man lista över dem som har ärftlig synnedsättning, och detta innebär att man får förtur om man har någon i slakten sedan tidigare som är blind, och att hela familjen kontaktas. Vid ärftliga ögonsjukdomar tar man upp riskerna med att föra sjukdomen vidare till kommande generationer.

Hjälpmedel som anpassade datorer med förstoring och/eller talsyntes, går via ögonläkaren. De vill även börja med trainee-kurser, och kurser för att få lära sig data och punktskrift.

Ögonläkaren säger att hon är som en mellanhand mellan den synskadade och staten. Hon ska se till att den som är berättigad till

hjälpmedel får dem, men att inte dessa hjälpmedel skrivs ut till icke berättigade.

Hon visar en väska, vilken heter Multilens och är tillverkad i Sverige. Den innehåller glasögon med olika förstoringar, och de använder sig mycket av dessa. Hon berättar också att det finns ett program som de använder för att kunna mäta återstoden av synrester. Programmet är framtaget av två Italienare.

Vi fick även se en del av de hjälpmedel som skrivs ut via syncentralen, men de flesta hjälpmedlen får var och en betala själv. Information om var bra hjälpmedel finns att köpa, kan man få via synskadeföreningen UIC.

De har ingen egen optiker på syncentralen, utan använder sig av de optiker som finns på stan. Psykolog/kurator finns inte heller, men den resursen arbetar de för att få. Däremot arbetade Fabrizia som assistent till läkaren, och var specialist på skelning.

Även denna dag fick vårt besök uppmärksamhet av den lokala pressen.

På en av Fermos finaste restauranger, serverades vi en 5-rätterslunch. När tallrikarna var tömda, begav vi oss till Fermos högsta punkt, för en guddad tur i domkyrkan. I kyrkan under jord, fick vi se arkeologiska kvarlevor..., vilka är från hednisk tid. Detta hittades när man 1939 ville göra nytt golv i kyrkan och började gräva. Viktiga byggnader har alltid legat på den högsta punkten i Fermo.

En kort bit därifrån tittade vi på bevarade vattencisterner från romartiden. Där fanns 30 rum på totalt 2 500 kvm. Dessa användes även under 1800-talet, men då fungerade inte användandet på ett bra sätt.

5.5. Torsdag 28 september

Vi startade kl. 08.00 med avresa från hotellet, och målet var Omero-museet i Ancona. Vi hälsades välkomna av museichefen för Omero-museet. Han tycker att det är roligt att ta emot såväl italienska som utländska grupper. Museet är instiftat av UIC, och är det enda i sitt slag förutom ett i Madrid.

Det här taktila museets uppgift är att ge synskadade en möjlighet att uppleva konst och konsthistoria. Museichefen är särskilt glad att få ta emot en delegation från ett land som nått så stor framgång inom det samhälleliga livet och som förmodligen har bättre tillgänglighet till kulturen för de handikappade. Det här är en första start så att vi kan arbeta tillsammans även i framtiden. Museichefen tycker att Omero-museet är en fyrbåk som lyser upp stigen som man ska gå när det gäller att utveckla det här området.

Museet är uppdelat i fyra sektioner. En sektion som består av kopior från antika romanska grekiska och egyptiska verk. En sal är tillägnad Michelangelo. Det finns även en sal som är tillägnad den mänskliga kroppen, en sektion som vår guide har initierat. Ansiktsskulpturer visar människans olika känslouttryck som t ex förvåning och glädje. I en sektion finns kända byggnader, stor arkitektur, som är skalenlig. Ett par av dessa är Peterskyrkan och Phantenon. I två sektioner finns originalverk. En av dem är arkitektoniska delar, och även dessa får man känna på.

Museets sista del består av modern konst, och detta är den andra salen med enbart originalverk. Här är både italienska och utländska konstnärer representerade. Där finns många skulpturer som är naturligt föreställande, men även abstrakta verk. Dessa verk är av blandade material som t ex trä, och keramik.

Chefen avslutar med att berätta att han ska försöka hjälpa till att sprida kännedom om det här museet i Sverige. Därefter gick vi en rundvandring, då vi fick uppleva alla rummen, och möjlighet att känna på allt.

Efter lunchen åkte vi till Osimo som ligger ca 2,5 mil från Ancona. Där besökte vi La Lega del Filo d'Oro. Detta är ett privat rehabcentrum för blinda, döva och multihandikappade som har antingen syn- eller hörselskada eller båda delarna.

Under tidens gång har de hittat på en del egna tillvägagångssätt, men det mesta kommer från USA och Holland. De institut som fanns tidigare, var ställen dit personerna kom och blev kvar för resten av livet. Detta innebar att den funktionshindrade hamnade långt ifrån sin familj.

Idag jobbar man med att hjälpa till där personen lever, och se till att familjen får den specialhjälp som den behöver. Familjen får även hjälp av Emanuela Storani i hemmet. Hon arbetar som mobility-lärare. Familjen är på centret en vecka, och då ställs diagnos med hjälp av ett specialistteam som består av 30 personer. Öronläkare, neurolog, tandläkare, ortoped, psykolog, socialassistent, mobility-lärare (Emanuela Storani), logoped, sjukgymnast, musikterapeut m fl.

Man undersöker även hur personen använder sin syn, och då även ur ett mentalt perspektiv. Ex. ögonläkaren talar om hur mycket personen ser, och utredaren talar om hur personen drar nytta av detta. Det finns de som ser mycket och rör sig som om de såg lite, och tvärtom.

Utbildarna är till för att förbereda personen på alla de här mötena med läkare och andra terapeuter. Det är viktigt att den som t.ex. är utvecklingsstörd får en ordentlig förberedelse för alla dessa möten och undersökningar.

När veckan är slut åker familjen hem med en projektplan. Det finns olika ställen i Italien som är referenspunkter för familjen. De ser till att det går planenligt. Centret kan även fungera som avlastning för familjen. De skickar ut tidskrifter till familjerna om bl.a. lagar och förordningar, de ger även info om olika grupper där deras familjer ingår. De har också resurser för den funktionshindrade när familjen börjar bli äldre, och då har svårt att ta hand om den som är funktionshindrad. Då förbereds en form av gruppboende.

För dem som är multihandikappade finns en form av boende där "vårdtagarna" bor i grupper om 5-6 personer, och flera grupper bor tillsammans i en form av servicehus. Där finns även sjuksköterskor och annan vårdpersonal.

Hur lång tid man arbetar med olika mål för individen, kan variera från några veckor till år. I Italien finns det inga särskolor liknande de vi har i Sverige. Därför kan de som inte klarar av den vanliga skolan få undervisning på centret, och då följer de den vanliga utbildningsplanen. Målet med denna undervisning är, att öka deras möjlighet att kunna gå i vanlig skola.

La Lega del Filo har statliga bidrag för sin finansiering, men kan även få bidrag från Lions. De människor som kan få komma hit till centret, är alla som passar in på deras krav. Tyvärr är det brister i informationen om centret, vilket gör att barnen inte alltid kommer så tidigt som de borde. Många familjer har försökt söka medicinsk hjälp i första hand, vilket innebär att det kan gå ganska lång tid innan de kommer i kontakt med centret.

Här på centret finns det plats för 20 boende. I Milano finns ett center för 40 personer, och inom de närmaste åren kommer det att öppnas center på tre nya platser för ungefär ett hundratal personer. La Lega del Filo kostar 50 miljoner euro/år att driva.

Vi gick sedan på rundvandring både utomhus och inomhus. Centret är utarbetat för att passa alla som kommer hit.

Efter en lång dag med alla sinnen fyllda, åkte vi tillbaks till hotellet.

5.6. Fredag 29 september

På förmiddagen besökte vi sjukhuset i San Benedetto del Tronto, där vi träffade Francesca. Hon förlorade synen när hon var 15 år, trots det gick hon vanlig skola med endast en specialpedagog i hemmet. Därefter gick hon på en specialskola i Bologna, där hon utbildade sig till dataprogrammerare. Den skolan är instiftad och styrs av pensionerade volontärer som tidigare arbetat på IBM. 1990, efter examen, fick hon jobbet på sjukhuset. Hon fick arbetet genom kvoteringslagen som finns i Italien.

Francesca fick frågan om hur hon upplevde det att ha fått sin anställning via kvoteringslagstiftningen, och om det fanns någon avundsjuke bland arbetskamraterna. Hon upplevde frågan som konstig, och ansåg att hon genom sin kompetens gjorde ett lika bra arbete som andra.

Från början var det svårt att bli integrerad, men tack vare några goda arbetskamrater fungerar det jättebra för henne. Någon färdtjänst har de inte, så Francesca åker med någon av sina arbetskamrater. Om detta inte skulle fungera, får hon ta kontakt med kommunen.

För en synskadad kan det alltid finnas problem på en arbetsplats, men detta funkar bra tack vare att hon jobbar i ett arbetslag. Hennes kollegor kan då hjälpa till med de saker som är svåra pga. synskadan. I Italien finns inget som det vi har i Sverige, vad gäller möjligheten att få arbetsbiträde.

Helt egna program görs inte längre, utan allt köps numer in utifrån. Francesca ser till att allt fungerar som det ska, och gör bara en del små program. I november kommer det regionala nätverket att vara klart, och då kommer sjukhuset att vara uppkopplat mot detta. Hon sköter bokningar, statistik och hon har gjort de program som har med akutsjukvården att göra.

Hon använde sig mer av braille när hon jobbade i DOS, men detta är lite svårare idag, vilket gör att hon använder talsyntesen mera. Francesca ger oss en visning på hur hon arbetar vid sin dator, och hon demonstrerar här ett visningsprogram. Hon visar en fingerad väntelista för akutsjukvården, detta program har Francesca gjort. Förutom JAWS, har hon en 80-teckens punktdisplay som hjälpmedel.

När vi avslutat vårt besök på sjukhuset, gick vi och tittade på en marknad.

Efter lunch fick vi ledigt fram till kvällens avskedsmiddag, vilken var en minnesvärd fest med ca 30 personer. Det hölls flera tal under middagen, både Adoriano och Armando från UIC tackade så mycket för vårt besök. Därefter höll Mats Rönnblom, ordförande för SRF Skellefteå, ett fint tacktal till våra värdar.

5.7. Lördag 30 september

Resan gick denna dag till en gymnasieskola där Fiorella arbetar som speciallärare. Denna skola ligger i San Benedetto del Tronto, och eleverna som går här är från 14 till 19 år.

Efter en kort presentation var vi inbjudna till en klass där en synskadad elev går. Damasso har en specialpedagog till sin hjälp, och hon stöder honom för att han ska ges samma möjlighet som övriga elever. Vi lyssnade sedan på en lektion i tyska, och fick se hur de arbetar för att det ska fungera bra för Damasso.

Anna och Camilla berättade om hur det fungerar i skolorna hos oss. Mats förklarade även vad SIT (Specialpedagogiska institutet) är. En av lärarna på skolan pratade om hur viktigt det är att integrationen blir ömsesidig, och att man inte bara ser integration som något för bara den synskadade eleven. Deras öppenhet har vi mycket att lära av.

Senare på kvällen var vi på besök hos en vinbonde. Han berättade om hur han framställer sitt vin, och att de har sedan länge varit vinbönder i familjen. På den här vinodlingen handplockas alla druvor.

5.8. Söndag 1 oktober

Så hade vi kommit till vår sista dag i San Benedetto del Tronto och Italien för denna gång. När frukosten sjunkit ner åkte vi till fiskehamnen. Här har konstnärer skulpterat konstverk i en ca 7 meter bred mur, vilket fick hamnen att lysa upp. Det fanns mycket att se och känna på, men vi skulle även hinna med lunch innan avresan till flyget.

5.9. Övrig information

Annan viktig information som delgavs oss, var några förmåner för synskadade. Det finns en lag, nr 104, som ger synskadade möjlighet till tre dagar extra ledighet varje månad. Dessa dagar ansöker den synskadade om hos sin arbetsgivare.

Mamma med synskadat barn, får tre dagar extra ledigt varje månad. Om det finns flera barn med synskadade i familjen, så gäller tre dagar/barn.

Normalt går man i pension vid 58 år i Italien, vilket kommer att ändras till 62 år. Som synskadad så får man räkna tre arbetsår som fyra, vilket innebär att om man jobbar i 30 år så räknas det som 40. Detta innebär att om en synskadad börjar arbeta vid 20 år, så går han/hon i pension vid ca 50 år.

Volontärer är numera en civil service i Italien, och inte militär. De som arbetar som volontärer är mellan 18 och 28 år. Deras lön är 433 euro/månad, och den som har en personlig volontär betalar då 93 euro/månad. Denna summa dras från det statliga bidrag som de synskadade har, och resterande lön till volontären betalas av staten. Personlig volontär kan man få upp till 36 timmar/vecka. Villkoren för vad en volontär ska kunna, ställs av organisationen. Det innebär att en volontär som ska jobba tillsammans med en synskadad, ska t ex ha körkort.

Under veckan vi var på detta otroligt lärorika besök, så hände en

del intressanta saker i Ascoli Piceno. Lokal-TV i Italien hade ett inslag med socialchefen Licia Canigol. Där tog de upp problemet med att de inte har något tickljud vid bevakade övergångsställen, och att de på prov har en röst vid övergångställena som talade om att det var okej att gå över. Borgmästaren såg till att de införde gratis bussåkning för synskadade/blinda. Vi får hoppas att något av detta kan vara ett resultat av de utbyten vi har haft hittills, och att vi kommer att fortsätta ta del av och delge varandra kunskap inom synskadeområdet.

6. Kronologisk ekonomisk redovisning

- A. Kostnader för styrning och övervakning
- B. Kostnader för deltagarna och medföljande
- C. Kostnader för pedagogiska, kulturella och språkliga förberedelser
- D. Ränta

<u>Datum för utgift</u>	<u>Löpnummer (ange samma löpnummer vid aktuell kopia på kvitto)</u>	<u>Information om vad utgiften avser</u>	<u>SEK *</u>	<u>Aktuell växelkurs i de fall utländska kvitton används</u>	<u>EURO</u>
<u>2006-01-30</u>	<u>1</u>	<u>A: Personalrestaurangen Brinken, mat vid träff för arbetsgruppen</u>	<u>264,00</u>		
<u>2006-02-10</u>	<u>2</u>	<u>A: Porto</u>	<u>33,00</u>		
<u>2006-05-10</u>	<u>3</u>	<u>A: Personalrestaurangen Brinken, mat vid träff för arbetsgruppen</u>	<u>160,00</u>		
<u>2006-05-10</u>	<u>3</u>	<u>A: Statoil, fika vid träff för arbetsgruppen</u>	<u>33,00</u>		
<u>2006-05-16</u>	<u>4</u>	<u>A: ICA-Torget, fika vid träff för arbetsgruppen</u>	<u>87,00</u>		
<u>2006-06-09</u>	<u>5</u>	<u>A: Resia, resa till administrationskursen i Stockholm</u>	<u>5216,00</u>		
<u>2006-06-26</u>	<u>6</u>	<u>A: Personalrestaurangen Brinken & ICA-Torget, fika vid träff för arbetsgruppen</u>	<u>74,00</u>		
<u>2006-07-06</u>	<u>7</u>	<u>B: Resia, handpenning för resan till Italien</u>	<u>8730,00</u>		
<u>2006-09-18</u>	<u>8</u>	<u>B: Resia, betalning av resterande rese- och boendekostnader</u>	<u>75221,00</u>		
<u>2006-09-22</u>	<u>9</u>	<u>B: Handelsbanken, överföring av pengar till Italien</u>	<u>37244,00</u>	<u>9,2985</u>	<u>4000,00</u>
<u>2006-10-04</u>	<u>10</u>	<u>B: Handelsbanken, insättning av kontant återbetalade pengar från Italien</u>	<u>-1805,30</u>	<u>9,2015</u>	<u>200,00</u>
<u>2006-10-11</u>	<u>11</u>	<u>A: Lön till medföljande kanslist</u>	<u>2901,00</u>		
<u>2006-10-23</u>	<u>12</u>	<u>B: Resia, återbetalning av ej utnyttjad resa</u>	<u>-6369,00</u>		

<u>2006-10-31</u>	<u>13</u>	A: Personalrestaurangen Brinken, fika vid träff för <u>arbetsgruppen</u>	<u>68,00</u>		
<u>2006-11-09</u>	<u>14</u>	A: Tolkarvode	<u>7000,00</u>		
<u>2006-11-09</u>	<u>15</u>	C: Utbetalning av ersättning för utgifter som tolken hade i samband med kickoffen inför <u>resan</u>	<u>252,00</u>		
<u>2006-11-15</u>	<u>16</u>	A: Restaurang Monaco, mat vid utvärderingsträff för gruppen deltagare som åkte till <u>Italien</u>	<u>722,00</u>		
<u>2006-11-21</u>	<u>17</u>	A: Exotic, mat under administrationsdag i Luleå för att sammanställa projektets ekonomi tillsammans med de som hanterar föreningens <u>bokföring</u>	<u>248,00</u>		
<u>2006-11-21</u>	<u>18</u>	A: Länstrafiken, resa för tre personer till Luleå för <u>administrationsträffen</u>	<u>625,00</u>		
<u>2006-11-27</u>	<u>19</u>	B: Resia, ytterligare återbetalning av ej utnyttjat <u>hotellrum</u>	<u>-1485,00</u>		

7. Bilagor

Med denna rapport bifogas en DVD-film och två CD-skivor. DVD-skivan innehåller allt filmmaterial från resan i oförkortat skick eftersom vi ännu inte hunnit med någon redigering. Den ena CD-skivan innehåller stillbilder tagna under resan. Den andra CD-skivan innehåller dels en intervju som Radio Skellefteå gjorde med en av deltagarna i mitten av november och dels två reportage som P4 Västerbotten gjorde med några av deltagarna i början av december. Utöver detta bifogas även ett tidningsurklipp från Norra Västerbotten.